

Beavdegirji / Møtereferat

BEAIVI JA BÁIKKI / DATO OG STED:
21/11 2023

MIN CUJ / VÅR REF:
18/2938 - 36

ČOAHKKINJODIHEADDJI / MØTELEDER:
Silje Karine Muotka

ČÁLLI / REFERENT:
VKD/KA

Referat fra halvårlig møte med Kommunal- og distriktsdepartementet 21.novmeber 2023

MIELDE / TILSTEDE:

Árvonamma ja namma / Tittel og navn:	Gos / Fra:
Fra Kommunal- og distriktsdepartementet	.
Statsråd Erling Sande	Kommunal- og distriktsdepartementet
Statssekretær Nancy Porsanger	Kommunal- og distriktsdepartementet
Politisk rådgiver Erlend Grøttum Nytrøen	Kommunal- og distriktsdepartementet
Avdelingsdirektør Kristin Solbjør	Kommunal- og distriktsdepartementet
Avdelingsdirektør Marit Aaberg	Kommunal- og distriktsdepartementet
Fra Sametinget	.
President Silje Karine Muotka	Sametinget
Rådsmedlem Runar Myrnes Balto	Sametinget
Rådsmedlem Mikkel Eskil Mikkelsen	Sametinget
Rådsmedlem Berit Marie Eira	Sametinget
Politisk rådgiver Nils Ante Eira	Sametinget
Direktør Inger Marit Eira Åhren	Sametinget
Avdelingsdirektør Tommy Somby	Sametinget
Seksjonssjef Veslemøy Dahl	Sametinget
Seniorrådgiver Kirsten Appfjell	Sametinget

Áššelistu / Sakliste

Sak 1 Oppfølging av SRU II (se referat fra møtet i mars)

Referat fra møtet i mars:

Sametinget etterlyste oppfølging av gjenstående forslag fra Samerettsutvalget 2 (SRU2), siden sist møte. Det er viktig for Sametinget å holde fast ved at det skal være en oppfølging. Sametingspresidenten ønsker et møte med justisministeren om saken. Sametingspresidenten har tatt det opp med statsministeren. Sametinget mener at SRU2 er et eksempel på en sak der ansvarsfordelingen mellom departementene ikke framstår som klar.

Sametinget viste til at SRU2 foreslo en todelt lov, en del om konsultasjoner og en del om saksbehandling. Et element i den sistnevnte var regler som skulle sikre at SP 27 ikke brytes. Departementet har omtalt dette i lovproposisjonen om konsultasjonsreglene (Prop. 86 L (2020–2021), blant annet at «vil vurdere forslaget til regulering av den materielle grensen i artikkel 27 i den videre oppfølgingen av samerettsutvalgets forslag» (pkt. 10.2 i proposisjonen). Sametinget mener at departementet nå bør se videre på om det er behov for lovregler også om den materielle grensen i artikkel 27.

Kommunal- og distriktsdepartementet orienterte om at departementet vurderer om en veileder om innholdet i SP artikkel 27 kan være et egnet virkemiddel.

Konklusjon:

Vi kommer tilbake til temaet ved neste møtepunkt og statsråden tar Sametingets synspunkt til orientering og tar det med seg videre i saken.

Sak 2 Statsråden er invitert til å involvere seg i arbeidet med urfolks matsystemer (se referat fra møtet i mars)

Sametinget er med i arbeidsgruppa som jobber med urfolks matsystemer i FN. Det er imidlertid en utfordring med midler til arbeidet. Urfolks matsystemer er forvaltning av gode matsystemer. Dette er også en prioritering i arktisk råd sitt arbeid og det er tatt opp i Nordområdeforumet.

Sametinget har satt i gang en forstudie om urfolks matsystemer i Sápmi. Bakgrunnen for prosjektet er at det finnes en del litteratur og prosjekter innenfor temaet matsystemer, vi begynner med laksen.

Forstudien skal resultere i en systematisert oversikt over urfolks matsystemer i Sápmi, og en systematisk oversikt over litteratur og prosjekter, samt foreslå retning for det videre arbeidet. Forstudien gjelder for perioden 2023-2024. Forstudien skal også vurdere behovet for en arktisk matkonferanse, tema og aktuelle deltagere.

Sametinget tar sikte på å avholde en matkonferanse for arktiske urfolk.

Det er også behov for å få urfolksstemmen inn i FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO).

Konklusjon:

Sametinget har orientert om arbeidet, og spørsmålet om en matkonferanse for urfolk følges opp på neste møte.

Sak 3 Melkøya-prosessen

Olje- og energidepartementet har konkludert med at vedtaket om elektrifisering av Melkøya ikke er konsultasjonspliktig. Sametinget mener at de ikke har konsultert om det vedtatte tiltaket kan påvirke samiske interesser og rettigheter slik loven krever

Konsultasjonsplikten oppstår når det er en «viss sammenheng mellom tiltaket og samiske interesser». Olje- og energidepartementet sier selv at det er en «klar sammenheng» (brev av 10.08.2023), men at det likevel ikke er konsultasjonspliktig.

Sametinget tok opp Kommunal- og distriktsdepartementets ansvar for oppfølging av sameloven, et samordningsansvar for korrekt oppfølging av statlige myndigheters konsultasjonsplikt og at det er et stort behov i OED å få veiledning.

Saken er også behandlet av Sametingets plenum.

Statsråden viste til sektoransvaret, det vil si den enkelte statsråds konstitusjonelle ansvar for sine saker, og at dette er Olje- og energiministerens ansvar. Han viste videre til at departementet ikke uttaler seg utad om interne råd og at han ikke kan gå videre inn på saken, men kan ta med seg Sametingets synspunkter til ministeren.

Konklusjon:

Statsråden viser til at det er Olje- og energidepartementet som må vurdere konsultasjonsplikten innenfor sitt ansvarsområde og tar Sametingetsrådets synspunkter tilbake til OED.

Sak 4 Oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport

Rapporten gir en grundig informasjon om urett som er gjort mot blant annet samer. Sametinget har hatt en bred høringsrunde og fått inn 90 høringsinnspill. Store deler av Sametingets plenumssamling i mars vil dreie seg om denne saken. Alle gruppene på Sametinget er involvert. Sametinget vil levere et grundig dokument til Stortinget. Sametingsrådet ønsket å høre hva regjeringens tanker er rundt behandlingen og deres planer for oppfølging. Sametingsrådet er opptatt av at regjeringen husker på Sametingets konsultasjonsrett på tiltak også på tiltak som settes i gang på bakgrunn av rapporten.

Regjeringen venter først og fremst på behandlingen i Stortinget før de vil ta tak i saken. Administrativt så forbereder man arbeidet med blant annet å delta på konferanser og andre møteplasser der temaet blir diskutert.

Forslag til konklusjon:

Saken tas til orientering

Sak 5 Tilbakemelding på forslag om tema for stortingsmeldingen for 2025

Rådsmedlem Runar Myrnes Balto orienterte om Sametingets forslag til tema 2025, hvor man foreslår klima og birgejupmi. Brev ble sendt over allerede i april. Statsråden pekete på at kommunene og kommunenes rolle er viktig, og at det er naturlig at kompetanse, kunnskap, språk og kultur og ansvaret for dette ligger rundt i kommunene. KDD ser for seg kommunene og deres rolle som tema for meldingen. KDD har ikke sendt noe skriftlig forslag til Sametinget ennå.

Sametinget ser at kommunene er viktig, både som skoleeier og barnehageeiere, men man er noe usikker på hvordan respondere på forslaget til tema da dette er helt nytt for Sametinget. Det er i følge Sametinget viktig at vi kommer til enighet om tema, og Runar oppfordret til at man finner et tema som begge parter enes om.

Det er et ønske fra KDD at meldingen i 2025 skal være en konkret oppfølging av både Stortingsmelding om rekruttering og årets om helse og levekår med konkrete forslag til tiltak.

Konklusjon:

Kommunal- og distriktsdepartementet besvarer brevet fra Sametinget og orienterer om sitt forslag til tema for meldingen i 2025.

Sak 6 IDIL og konferansen i Bodø 2024

Statsråden orienterte om Nasjonalt samarbeidsforum. Samarbeidet mellom KDD og SD fungerer bra. Konferanse om språkteknologi og digitalisering rettet mot ungdom er planlagt i juni 2024. Språkteknologimiljøet i Tromsø er viktig i arbeidet med utvikling av språkteknologi. Utfordringene er blant annet samiske språks tilgang til de store plattformene.

Rådsmedlem Mikkel Eskil Mikkelsen orienterte om arbeidet med å engasjere sametingene i Sverige og Finland inn i arbeidet. Språkteknologi nasjonalt og internasjonalt vil være viktig fremover. Det videre arbeidet er å knytte dette arbeidet opp mot kunstig intelligens og de mulighetene det gir. Regjeringen har bevilget 1 milliard til forskning, Sametinget ønsker også en samisk innretning i slik forskning. Ser frem til arbeidet med konferansen.

Forslag til konklusjon:

Saken ble tatt til orientering. Når det gjelder milliarder, så mener Sametinget at dette også må brukes på samisk grunnforskning.

Sak 7 Behov for økte midler til kommuner og fylkeskommuner i forvaltningsområdet for samisk språk

Rådsmedlem Mikkel Eskil Mikkelsen orienterte om behovet for økning av midler til kommuner i forvaltningsområdet på bakgrunn i endringer av samelovens språkregler. Han viser til en glimrende mulighet for å faktisk gjøre tiltak når det er snakk om kommuner som tema for neste års stortingsmelding. Dagens tilskuddsordning er gammel.

Det ble også orientert om KS sitt arbeid med en NOU. Viktig å møte kommunenes behov. Uten en økning av tilskudd vil det være vanskelig å utarbeide en ny tilskuddsmodell som ivaretar det loven ikke omfavner.

Statsråden takker for innspill. Statsråden viser til at regelendringene ikke i seg selv innebærer behov for midler. Statsråden har likevel forståelse for at Sametinget ønsker økte midler.

Sametingsrådet viste til budsjettbehovet hvor Sametinget viser til et behov for en økning på 10 millioner kr fra 2025. Differensiering av kommunekategorier gjør at tilskuddsordninga må gjenspeile denne differensieringen. Presidenten har hatt møte med KS-direktøren, og de ønsker et felles møte med statsråden.

Statsråden forstår behovet for satsning på kommunene og ønsker dialog med Sametinget.

Konklusjon: Det er enighet om at saken skal drøftes videre på neste møte.

Sak 8 Plenumssak – Sametingets innspill til statsbudsjettet 2025 (SD)

Rådsmedlem Runar Myrnes Balto presenterte vedtaket gjort av Sametingets plenum i september. Statsbudsjettet 2025 vil være det første statsbudsjettet etter Stortingets behandling av Sannhets- og forsoningskommisjonen. Bevilgningene må være tilstrekkelige til å dekke etterslepet innenfor Sametingets ansvarsområder per 2023, behovene knyttet til vedtatte forsoningstiltak, samt Sametingets og samiske rettighetshaveres kapasitet til å kunne delta reelt i prosessene knyttet til det enorme forestående presset på samisk kulturutøvelse.

Sametingsrådet vil starte arbeidet med å se på en ny budsjettmodell. Formen på arbeidet er ennå ikke bestemt. I dette arbeidet skal det blant annet vurderes om hele eller deler av statens andel av inntektsskatt fra innmeldte i Sametingets valgmannstall skal overføres til Sametinget, om det bør etableres et teknisk beregningsutvalg etter modell fra kommunesektoren, om det skal opprettes av et fond under Sametingets forvaltning og om det bør etableres en handlingsregel om at en fastsatt andel av statsbudsjettet skal gå til Sametinget. (Jf. merknad i sak 49/22 Budsjett 2023)

Statsråden ønsker å evaluere budsjettordningen, men mener det er for tidlig å evaluere den nå etter bare fem år, der to av årene har vært unntaksår pga. pandemien.

Sametinget ønsker å få evaluert budsjettordningen vi har i dag. Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport viser at det er behov for et ordentlig løft til Sametinget. Sametinget ber om at budsjettordningen innført i 2019 evalueres, og at det etableres en ordning som sikrer både en stabil årlig basisbevilgning til Sametinget og årlige reelle budsjettprosesser.

Konklusjon: Sametinget har orientert om budsjettbehovet og kommer tilbake med Sametingets arbeid med ny budsjettmodell. KDD tar saken til orientering og avventer Sametingets innspill til ny budsjettmodell.

Sak 9. Orienteringssaker

- a) Samordningsmøter mellom departementene om samiske saker (eventuelt - om det skulle være noe) (KDD)

Statsråden orienterer om ordningen med halvårige samordningsmøter mellom departementene om samiske saker. Det skal holdes 2 faste samordningsmøter i året. Videre form og innhold på møtene vil variere ut ifra dagsordning. Møtene er administrative.

Sametingspresidenten forteller at Sametinget har nylig hatt offisielt møte med fiskeriministeren. Det var enighet om kystfiskeavsetninga og kvotemeldinga, hvor man i Stortinget så bort fra enigheten som var oppnådd gjennom konsultasjonene.

Konklusjon: Sametinget er orientert om saken. I det videre arbeidet er det viktig at Sametinget også er representert ved de ulike fagavdelingene i Sametinget under disse samordningsmøtene.

- b) Orientering om revisjon av Veileder for kommuner og fylkeskommuner om konsultasjoner med samiske interesser - regjeringen.no, med særlig fokus på forholdet mellom konsultasjoner og areal- og dispensasjonssaker (som en orienteringssak i og med at det er en prosess på gang med konsultasjoner om veileder) (KDD og SD)

Statsråden orienterte om at KDD har satt i gang et arbeid med å revidere veilederen for kommuner og fylkeskommuner. KDD har bedt om innspill til arbeidet fra blant annet Sametinget. Statsråden orienterer om behovet for en slik veileder, og særlig knyttet opp mot plansaker. Veilederen må oppdateres med tips og råd. Det er behov for mer veiledning omkring konsultasjoner fremover.

Konklusjon: Kommer tilbake til saken ved et senere tidspunkt.

- c. EMRIP på landbesøk

Politisk rådgiver Sandra Marie West orienterte om det planlagte landbesøket 8.-14. mars. Skal besøke Rastegaisa, Nussir og Fosen. Det skal gjennomføres ulike befaringer. 13.-14. mars vil de være i Oslo. Sametinget ønsker at presidenten og statsråden begge er tilstede i Oslo.

Konklusjon: KDD noterte tidspunkt, og avklarer om statsråden deltar.